

Jean-Claude Mourlevat

Jefferson

Astrid Lindgren
Memorial Award

The page is decorated with several thick, dark teal brushstrokes of varying lengths and curves, scattered across the white background. Some strokes are horizontal, while others are curved or looped.

Vad roligt att du vill läsa *Jefferson* av
Jean-Claude Mourlevat! Vare sig boken används
till högläsning för en grupp eller som individuell läsning
kan det finnas anledning att tala om boken både före,
under och efter läsningen. Här kommer tips och
inspiration till samtal. Läsguiden går lika bra att
använda i skolan, på biblioteket eller i bokcirkeln.

Författaren Jean-Claude Mourlevat

Jean-Claude Mourlevat föddes 1952 och växte upp på den franska landsbygden i ett lantbrukarhem. Som liten skickades han till en sträng internatskola där han vantrivdes. Han har själv sagt att litteraturen blev hans räddning undan ensamhet och hemlängtan.

Mourlevat inledde sin yrkesbana som lärare i tyska innan han skolade om sig till skådespelare och arbetade både som regissör och clown. Arbetet med teater ledde honom in i skrivandet, och han debuterade som författare 1997. Sedan dess har han gett ut ett trettiotal böcker som översatts till närmare trettio språk.

Jean-Claude Mourlevat fick Astrid Lindgren Memorial Award 2021 och i juryns prismotivering beskrivs han som en "lysande förnyare av sagans traditioner". Han skriver i genrer som saga, fantasy, fabel och science-fiction, gärna i nyskapande varianter och kombinationer. *Jefferson* är den första av Mourlevats böcker som översatts till svenska, och den är ett strålande exempel på författarens förmåga att blanda och förnya genrer.

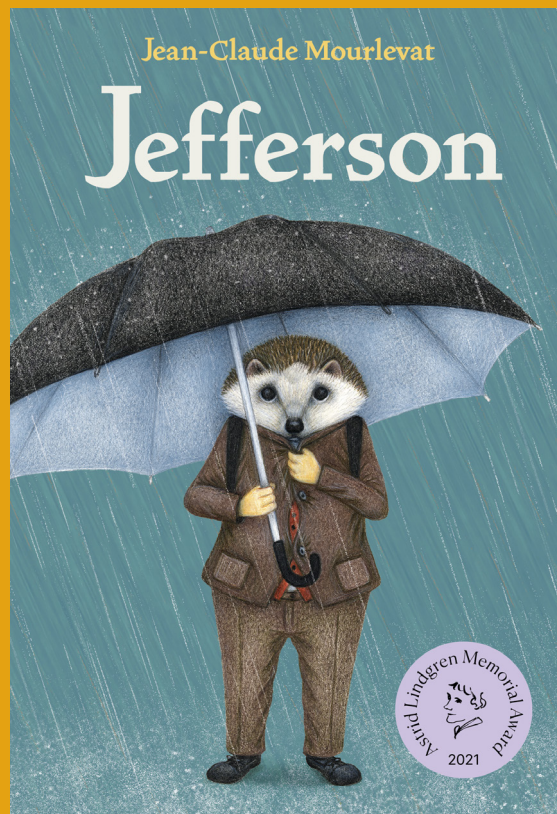
Foto: Susanne Kronholm

Om Jefferson

Böcker och läsning är ofta viktiga i Mourlevats texter, och så är också fallet i *Jefferson*. Romanen börjar faktiskt med igelkotten Jeffersons promenad till biblioteket för att lämna tillbaka en fantastisk spännande bok – och fortsätter i en historia som blir spännande och farlig ”på riktigt”. Jefferson blir oskyldigt misstänkt för ett brutalt mord, och tillsammans med sin bästa vän grisen Gilbert, och så småningom också i samarbete med en hel turistbuss full av andra djur, tar han sig an den svåra uppgiften att få fatt på de verkliga mördarna för att kunna rentvå sitt eget namn.

Jefferson är en pusseldeckare med thrillerinslag, en saga med samtidskänning, en berättelse om djur och människor som framställs med både djupt allvar och inslag av halsbrytande slapstick. Det som börjar som en vänlig historia om talande djur blir genom Mourlevats förmåga att skapa oväntade vändningar så småningom en alltmer spännande, komisk, gripande och otäck berättelse. Det finns partier i *Jefferson* där det är farligt på riktigt. Till skillnad från många andra mellanåldersberättelser i deckargenren är det verkligen ett mord som utreds, och när motiven och sammanhangen börjar klarna blir döden, som den ser ut i djurindustrin i människornas land, en allvarlig bakgrundsfond. Men Mourlevat är en trygg berättare, och också i de mest dramatiska och våldsamma scenerna finns inslag av värme och humor, om så bara i Jeffersons egna tankar. För huvudkaraktärerna går det förstås bra till slut, och de glada och varma relationerna och infallen skapar hela tiden nya möjligheter att ha roligt i läsningen. Det är saga, men aldrig bara saga, det är svårt men aldrig bara svårt – Mourlevat förmår att skickligt sammanföra lek och allvar.

Jefferson är en roman som inbjuder till ledtrådsspaning, till samtal om vänskap och gemenskap, till reflektioner om hur vårt samhälle ser ut och hur det kanske i stället kunde eller borde se ut. Humor, medkänsla och solidaritet över olika slags gränser visar på möjligheter och skapar lösningar.

Före läsningen

För att aktivera nyfikenhet och fantasi är det givande att fundera tillsammans kring boken innan läsningen börjar. Att få en känsla för genren, och att samtala om omslaget, andra bilder i boken och om förtexterna kan skapa förförståelse och väcka intresse.

Genren pusseldeckare

Romanen *Jefferson* har typiska drag av klassisk pusseldeckare. En ingång till boken kan därför vara att just samtala om vad som är typiskt för en pusseldeckare:

- det finns ett svårlöst problem, ofta ett mord
- den eller de som agerar detektiver – som ofta inte alls är poliser men kloka och nyfikna personer – upptäcker och tyder olika slags ledtrådar
- läsaren får vara med och tänka och gissa vad som kommer att hända, och ofta kan man få känna sig minst lika smart som huvudpersonerna när det gäller att lägga pussel med ledtrådarna
- på slutet reds allting ut

Många mellanåldersläsare är bekanta med genren genom böckerna om till exempel Lasse-Majas detektivbyrå, och kan kanske ge exempel från tidigare läserfarenheter. I *Jefferson* har varje kapitel en liten ”introduktionsbild”, och ofta är dessa bilder ledtrådar till läsaren om något som kommer att vara viktigt i just detta kapitel. Att vara läsare är också att vara en slags detektiv!

Omslaget

Omslaget presenterar huvudkaraktären med namn och utseende. Att närma sig boken genom omslaget kan sätta fart på fantasin och nyfikenheten.

- Vad ser vi på omslaget?
- Vad skapar omslaget för känsla?
- Vad får vi reda på genom omslaget, och vad skulle vi vilja veta mer om?
- Om jag skrev en bok om mig själv i form av ett djur, vilket djur skulle jag i så fall vara?
- Hur skulle omslaget till min bok se ut?

Förtexterna

Innan själva handlingen tar fart finns i romanen två sidor med text som kan vara värda att tala lite extra om. Dessa sidor kan med fördel läsas igen när boken är utläst.

Den första texten, Jean-Claude Mourlevats dedikation av boken till sina barn, finns på sidan efter titelsidan: "Till mina barn, som har öppnat mina ögon."

- Vad betyder det bildliga uttrycket att "få sina ögon öppnade"? Hur förändras något/någon efter "en ögonöppnare"?
- Författaren riktar sig till sina barn. Han har fått en "ögonöppnare" genom dem. På vilka sätt kan barn lära vuxna saker? Vilka exempel kommer du att tänka på?

Den andra texten följer på sidan därefter och beskriver "landet där den här berättelsen tar sin början". Där står om djur och om människor i den berättelse läsaren strax tar sig an.

- Vad säger texten om djur?
- Vad säger texten om människor?
- Vilka frågor väcker texten?
- Vad kan det innebära att "vara intelligent"?

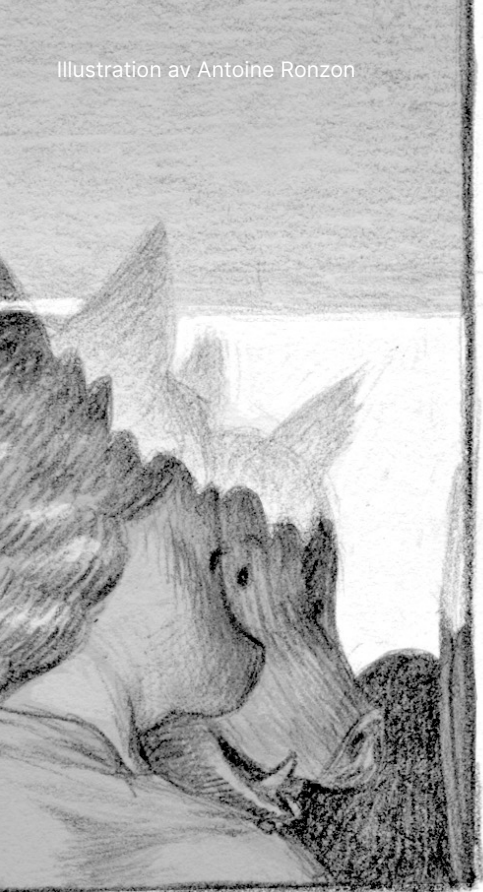
Under läsningen

Jefferson är en spännande berättelse, och hela tiden finns frågan "hur ska det GÅ för huvudkaraktärerna?". Som gemensam högläsningssbok ger romanen otaliga möjligheter att efter ett avslutat kapitel ställa just den frågan och tillsammans koppla ihop olika ledtrådar och möjligheter. Eftersom Mourlevat är en överraskningarnas författare är risken ganska liten att läsaren lyckas förutse handlingen, men det finns stora chanser att skapa och upprätthålla förväntan och nyfikenhet.

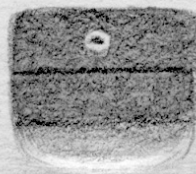
Lika viktigt som hur det GÅR är förstås HUR det går. Jefferson får hjälp, först av vännen Gilbert men så småningom av allt fler karaktärer med olika slags förmågor och kunskaper. Också här finns mycket att samtala om genom romanen.

- Hur förändras Jeffersons (och läsarens) uppfattning om olika karaktärer?
- Vilka större frågor om hur människor, och djur, kan och ska leva tillsammans väcks?

ARDEA

Efter läsningen

Slutet gott, allting gott... eller? Jefferson och hans vänner har fångat mördarna, Jefferson får träffa sin hjälte Chuck i levande livet och romanen avslutas med att han förälskat promenerar i väg i natten med Carole. I den meningen har romanen, som alla sagor, ett lyckligt slut. Men det finns också många teman i romanen som går att föra vidare samtal om, och aktuella samhällsfrågor att diskutera. Några exempel på teman och möjliga frågor att samtala om finns nedan.

Människor och djur

- Under sin resa i människornas land blir Jefferson flera gånger påmind om att många människor ser ner på honom och hans vänner. Hur märker han det? Hur reagerar han? Har du varit med om något liknande själv?
- Edgar blev mördad för att han arbetade för djurens rättigheter i människornas land. I slutet av romanen beskriver Chuck, Jeffersons idol, hur han efter att ha träffat Gilbert och de andra nu har börjat tänka på nya sätt om människans sätt att behandla djur: "Jag kände till allt det där. Det pratas om det hos oss. Bilderna ligger ute på nätet. Men jag är rädd att vi varken vill se eller höra. Hur som helst har jag gått och tänkt på det de senaste dagarna och funderar på om jag inte skulle sluta äta kött." Vad är det Chuck menar när han säger att han "kände till allt det där"? Vad tänker du om Chucks reaktion?
- De två förtexterna kan vara väl värda att ta upp igen efter att romanen avslutats: på vilka sätt tycker du nu att de speglar det boken handlar om?

Vänskap och gemenskap

- Jefferson och Gilbert är verkligen goda vänner i alla lägen. Försök beskriva vad det är som gör att de trivs så bra med varandra?
- Utöver Jeffersons och Gilberts vänskap finns många andra vänskaper i romanen. På vilka olika sätt visas vad god vänskap kan vara?
- På bussresan sammanförs en mängd väldigt olika personligheter. I attacken mot skurkarna kommer de flesta bussresenärernas individuella egenskaper till användning. Ge exempel på hur de kompletterar varandra på olika sätt, och hur detta bidrar till det lyckade resultatet.

Sanning eller rykten?

- Jeffersons svårigheter börjar när den nyvakna geten i frisörsalongen missuppfattar situationen och tror att Jefferson har mördat frisören Edgar. Det är kanske inte så konstigt att hon först blev rädd och inte förstod vad som hänt. Men sedan fortsätter hon att berätta allt vildare historier för journalister som sedan

skriver om det hon berättar i tidningen. Vad tror du det är som gör att geten berättar allt vildare historier för journalisterna? Hon måste väl själv veta att det hon säger inte är sant?

- Vad tror du det är som gör att journalisterna skriver om getens historier i tidningen utan att kontrollera om hennes uppgifter verkligen stämmer?
- Vilken betydelse får berättelserna om en seriemördande igelkott för hundra år sedan för det som skrivs om vad som hänt på salongen "Nu är det klippt"?
- Vad i det som beskrivs av hur medier fungerar känner du igen från din egen vardag?

Det farliga och våldsamma

- Gilbert hade en förfärlig natt i slakthuset. Välj ut tre meningar som du fäste dig vid i hans beskrivningar och försök beskriva vilka tankar och känslor meningarna skapar hos dig.
- Jefferson är verkligen mycket nära döden när han blivit tillfångatagen av Mackie och Fox. Hur håller han modet uppe?
- Böckers betydelse
- Jefferson tänker ofta på boken han har läst om äventyraren Chuck. Vilken betydelse har den boken för Jefferson?
- Finns det någon bok du har läst som har betytt särskilt mycket för dig? Vilken i så fall och på vilket sätt har den varit betydelsefull?

Vill du veta mer?

På alma.se hittar du mycket mer information, både om Jean-Claude Mourlevat och alla andra pristagare. Där finns även fler läsguider till böcker för olika åldrar.

Dela med dig

Vill du dela med dig av hur ni har arbetat med boken? Maila oss gärna på litteraturpris@alma.se så kan vi berätta om det på alma.se och i sociala medier. Tillsammans bygger vi en kunskaps- och inspirationsbank!

Om läsguiden

Läsguiden är skriven av Katarina Lycken Rüter, förstelärare i svenska och religion på gymnasiet

Jefferson

Originaltitel: *Jefferson* utgiven av Gallimard Jeunesse, 2018
Utgiven på svenska av Lilla Piratförlaget, 2021
Översättning av Marianne Tufvesson
Bilder av Antoine Ronzon

Foto: Roine Karlsson

Barn har rätt till bra berättelser

Att få en läsupplevelse är att drabbas av en särskild kraft. En kraft som kan vidga världar, erövra språk, utmana tankar, låta fantasin vandra fritt. Astrid Lindgren Memorial Award (ALMA) instiftades 2002 av Sveriges regering för att värna barnens rätt till bra berättelser. Prissumman på fem miljoner svenska kronor gör priset till världens största i sitt slag. Det visar hur viktig ungas läsning är, nu och i framtiden. Läs mer på alma.se

Astrid Lindgren
Memorial Award